

E.ON fick backa – Vi fick rätt

Vad hände med vår anmälan till Konsumentverket mot E.ON:s vilseledande reklam och marknadsföring?

Den 1 december 2009 anmälde undertecknade E.ON till Konsumentverket för "vilseledande reklam och marknadsföring". Ytterligare några följde efter med liknande anmälningar, bl a Birgitta Möller, Helsingborg. Det tyska energibolaget E.ON är huvudägare av Oskarshamn kärnkraftverk med 55 procent, har 30 procents delägarskap i Ringhals kärnkraftverk och 8,5 procent i Forsmarks kärnkraftverk. E.ON har alltså ett mycket starkt inflytande i Sveriges elproduktion.

Vilseledande annonser

Under november-december 2009 publicerade E.ON en- och tvåsidiga helsidesannonser i alla svenska storstadstidningar och många landsortstidningar till en kostnad av hundratals miljoner kronor. De av oss anmälda vilseledande texterna innehåller följande rena lögner avsedda att skapa en image av ansvar för miljön och är alltså vilseledande reklam: "Här i Sverige är 98 procent av vår elproduktion koldioxidfri.", "En majoritet av svenskarna är för kärnkraft. Dess stora fördel är att det är en helt koldioxidfri energikälla."

Vår anmälan gällde lögnaktig användning av begreppet "koldioxidfri". Våra återopade rapporter, skrivna av oberoende forskare, baseras naturligtvis på

livscykelanalyser (LCA), som är den enda godtagbara och rättvisande metoden. Rapporterna visar att kärnkraften släpper ut cirka sex gånger mer koldioxid än vindkraft och cirka dubbelt så mycket som vardera solceller och geotermisk energi. Liksom olja och kol är uran en icke förnybar energikälla. Genom riksdagens beslut den 17 juni 2010 har regeringspartierna öppnat för nybyggnation av tio kärnkraftverk och följdriktigt även medgivit att det kommunala vetot mot uranbrytning kan komma att omprövas.

Ersättningskraft

Välrenommerade Stanford University i Kalifornien har gjort en analys av 117 vetenskapliga studier som bygger på LCA och kommit fram till ett medeltal på utsläpp av 66 gram koldioxid (CO₂) per kilowattimme (kWh) kärnkraftsel. Man påpekade samtidigt att den ersättningskraft som krävs för de ytterligare minst tio åren det tar att bygga ett kärnkraftverk gör att utsläppen måste belastas med minst 100 g CO₂ per kWh. De svenska kärnkraftverken står då för 10-15 procent av de svenska koldioxidutsläppen. Både sol- och vindkraftverk kan startas på ett år och orsakar så mycket mindre koldioxidutsläpp.

Konsumentverket bad efter vår anmälan Eon förklara sig. De anlätade advokatbyrån Mannheimer Swartling som efter två månaders tänkande den 12 februari 2010 svarade med en

58-sidig promemoria. Den gick i huvudsak ut på att E.ON med sina påståenden enbart räknat med driften i kärnreaktorerna. Man bortsåg från hela kärnbränslekedjan och gjorde ingen livscykelanalys (LCA).

Det är synnerligen anmärkningsvärt att E.ON inte räknar med den kanske mest energikrävande delen av kärnbränslekedjan, brytningen och anrikningen av uranet. Det faller E.ON inte heller in att beräkna koldioxidutsläppet från transporter runt jordklotet, byggandet och rivningen av reaktorer och de oerhört kostsamma och hittills inte godkända avfallsanläggningarna som ska skydda det radioaktiva avfallet som i Sverige måste hållas avskilt från allt liv i hundratals år. I USA krävs en miljon år. Inga sådana tidsrymder är överblickbara.

Ökande risker

E.ON vill i sin reklam för kärnkraften bara tala om koldioxiden och klimatet och väljer medvetet att bortse från den ökande risken för terrorism, de ständiga av Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) verifierade radioaktiva utsläppen från kärnkraftsreaktorerna till luften, marken och vattnen, uranbrytningens stora hälsorisker och de ökande och svindlande kostnaderna för reaktorbyggen. Såväl sol- som vindkraft har redan blivit billigare att producera än den miljöförstörande och livsfarliga kärnkraften.

Den 1 maj 2010 meddelade

Foto: chasat-Flickr-Creative Commons

E.ON hävdade att "Dess stora fördel är att det är en helt koldioxidfri energikälla."

Konsumentverket med hänvisning till vår anmälan att reglerna för klimatargument i reklamen ska skärpas. Begrepp som koldioxidfri och klimatneutral kommer att förbjudas för att konsumenterna inte ska lurats. E.ON besvarade Konsumentverkets kritik via advokatbyrån Mannheimer Swartling och föreslog att istället för uttalandet att kärnkraft "är en helt koldioxidfri energikälla" något av följande fyra alternativ skulle kunna användas:

1. koldioxidfri kärnkraftsproduktion;
2. klimatvänlig kärnkraft;
3. klimateffektiv kärnkraft;
4. kärnkraft, ett av de energislag som har minst påverkan på klimatet (kopplat till resonemang om att uppfylla klimatmålen).

Konsumentverket svarade

E.ON att inget av förslagen var acceptabelt men att alternativ 4 efter modifiering kanske skulle kunna godkännas. Nya svarstiden var satt till 16 augusti 2010. Vi meddelade Konsumentverket vår uppfattning att alla alternativen endast är varianter av lögnen om kärnkraftens koldioxidfrihet och klimatvänlighet.

Total reträtt

Så kom då upplösningen av det hela den 16 augusti 2010, efter mer än åtta månaders motstånd från E.ON. Genom advokatbyrån Mannheimer Swartling meddelar E.ON Sverige AB att de "beslutat att inte längre använda sig av marknadsföringspåståendena "Dess stora fördel är att det är en helt koldioxidfri energikälla", "en helt koldioxidfri energikälla" eller andra påståenden av väsentligen samma art relaterat till kärnkraft." Alltså en total reträtt.

Enligt Konsumentverket, som skött vår anmälan på ett mycket föredömligt sätt, är ärendet nu avslutat. Slutsatsen är att alla påståenden om att kärnkraften är koldioxidfri är lögner och vilseledande reklam. Det gäller alla, förutom E.ON, Vattenfall och Fortum även regeringens ministrar, tidningar, TV och radio. Vår förhoppning är att resultatet av våra anmälningar ska komma fram i valrörelsen eftersom allmänheten så länge grovt vilseletts i den viktigaste klimat- och miljöfrågan.

Paul Rimmerfors, Rättvick
Birgitta Ohlsson, Alfa

Uranbrytning – ett hot mot vår existens

Representanter för ursprungsfolk från hela världen samlades i Basel, Schweiz, inför organisationen International Physicians for the Prevention of Nuclear War kongress.

Uttalandet från mötet lästes upp i kongressens avslutande plenarsession 29 augusti 2010 av Rebecca Wingfield-Bear (Australien) och Charmaine White Face (USA): "Mötet "Sacred Land, Poisoned Peoples", hålls i en tid då hoten mot Moder Jord och mot människornas hälsa stegras till följd av utökad utvinning av radioaktiv malm. Vi representanter för världens ursprungsfolk har samlats och berättat för varandra om vår kamp mot uranbrytning över hela världen."

Ursprungsfolk drabbas

"Från Kanada och USA till Niger, Mali, Namibia, Tanzania och Malawi, från Ryssland, Tyskland, Australien, Brasilien och Indien – har vi, vars samhällen lidit sviter från denna förpestande industri, samlats i en dräkt."

"Tidigare, nuvarande och framtida generationer av ursprungsfolk har mer än andra grupper drabbats av uranbrytning, kärnvapen och kärnkraftsindustrin. Kärnbränslecykeln [ett samlingsbegrepp som omfattar alla processer från malm-brytning till förvaringen av kärnbränsleavfallet] förorenar våra folks hälsa, deras jord, luft

och vatten och hotar själva vår existens."

Svåra konsekvenser

"Ökad uranbrytning, ett växande antal kärnkraftreaktorer samt internationella avtal som främjar kärnbränslecykelns verksamheter kränker våra grundläggande mänskliga rättigheter och bryter mot Moder Jords lagar. De hotar

därmed både vår överlevnad och vår andliga hälsa."

"De svåra konsekvenserna för människors hälsa börjar redan med uranbrytningen. Vi upprepar här och ansluter oss till uttalandet från World Uranium Hearing i Salzburg 1992, där man ställde kravet att uran och dess sönderfallsprodukter lämnas i berget."

"Vi uttalar vår solidaritet med dem som arbetar för att all uranbrytning och malmens vidare behandling, oansvarig hantering av kärnavfallet och tillverkning av kärnvapen skall upphöra."

"Vi fortsätter att arbeta för att alla ska få uppleva en framtid utan kärnteknik och dess konsekvenser."

Översättning Charly Hultén

Foto: Alberto Otero Garcia-Flickr-Creative Commons

Ursprungsfolk har mer än andra grupper drabbats av uranbrytning, kärnvapen och kärnkraftsindustrin.